

KS. PIOTR JASKÓŁA
Opole, UO

MAŁŻEŃSTWO W NAUCE PISM WYZNANIOWYCH KOŚCIOŁÓW REFORMOWANYCH

1. Kształtowanie się reformowanych symboli wiary – 2. Aspekty reformowanego rozumienia małżeństwa – 3. Wnioski

W luteranizmie kształtowanie się symboli wiary zostało zamknięte *Formułą Zgody* z 1577 r. i *Księgą Zgody* z 1580 r. Prawdy wiary wspólne wszystkim luteranom wypracowane w warunkach polemiki z kalwinistami, kryptokalwinistami i katolikami starano się zebrać razem, by mogły stanowić normę jedności zwolenników MARCINA LUTRA w ich przepowiadaniu i nauczaniu. Po stronie reformowanej także nie brakowało prób stworzenia jednego wspólnego wyznania czy też zebrania pism wyznaniowych, które byłyby w jakimś stopniu wiążące dla wszystkich należących do tego kręgu reformacji. Konsolidacja luteranów w tym względzie była nawet pewnym dopingiem dla przedstawicieli Kościołów reformowanych.

1. Kształtowanie się reformowanych symboli wiary

W 1581 r. ukazała się w Genewie *Harmonia Confessionum Fidei Orthodoxarum et Reformatorum Ecclesiarum*. Do jej powstania przyczynił się TEODOR BEZA, kontynuator reformacyjnego dzieła JANA KALWINA w Genewie i rektor Akademii Genewskiej. *Harmonia* oficjalnie została uznana i przyjęta jedynie przez narodowy synod hugenotów obradujący w 1583 r. w Vitré¹. Tego reformowanego dzieła osiągniętej jedności nie można jednak porównywać z uzgodnieniami osiągniętymi przez luteranów w *Księdze Zgody*. Już bowiem nowe wydanie *Harmonii* z 1612 r. ukazało się pod zmienionym tytułem: *Corpus et Sentagma Confessionum Fidei* i zostało rozszerzone o siedem, a w 1654 r. jeszcze o trzy następne wyznania wiary, przy czym unionistyczna wersja zakładała przyjęcie nawet prywatnego wyznania

¹ Por. J. ROHLS, *Theologie reformierter Bekenntnisschriften. Von Zürich bis Barmen*, Göttingen 1987, s. 13n; H. STEUBING, *Bekenntnisse der Kirche. Bekenntnistexte aus zwanzig Jahrhunderten*, Wuppertal 1985, s. 119.

prawosławnego patriarchy CYRYLA LUKARISA (1631). Nie uwzględniono natomiast niektórych tekstów wyznań wiary pozostających pod bezpośrednim wpływem ZWINGLIEGO, podobnie jak i całej niemiecko-reformowanej i purytańskiej tradycji.

Pierwszy prywatny zbiór reformowanych wyznań opracowany został w 1827 r. Jego redaktorem był J. CH. V. AUGUSTI. Ten zbiór zawiera już niemiecko-reformowane wyznania, natomiast H. A. NIEMEYER w *Colecctio confessionum in ecclesiis reformatis publiciarium*² zamieścił także wyznania zwinglikańskie i purytańskie. Kilkadziesiąt lat później E. F. K. MÜLLER wydał ponownie wczesnoreformowane wyznania wiary pod tytułem sugerującym pewną całość: *Die Bekenntnisschriften der reformierten Kirche* (Leipzig 1903)³ Ostatni zbiór *Bekenntnisschriften und Kirchenordnungen der nach Gottes Wort reformierten Kirche* wydał W. NIESEL⁴, według którego rozwój wczesnoreformowanych wyznań wiary bierze swój początek u Zwingliego w latach dwudziestych XVI w., a kończy się pod koniec XVII w., kiedy razem z nurtem ortodoksji zanikała również zamknięta, ściśle konfesyjna samoświadomość. Do pierwszych wyznań wiary zalicza się więc tezy Zwingliego, które w 1523 r. pokierowały reformacją w Zurychu, natomiast *Helwecka Formuła Zgody* z 1675 r. uchodzi za ostatni dokument wśród wczesnoreformowanych wyznań.

Według J. ROHLSA, można wyróżnić siedem faz rozwoju reformowanych symboli. Na samym początku były to niemiecko-szwajcarskie wyznania będące pod silnym wpływem nauki Zwingliego, następnie widoczny jest rozwój tradycji genewskiej, do której ukształtowania przyczynił się Kalwin. Za BULLINGERA obydwie te tradycje zbliżyły się do siebie, choć żadna z nich nie utraciła swej specyfiki. Trzeci okres charakteryzował się rozszerzeniem kalwinizmu w zachodniej i wschodniej Europie. Dla czwartego okresu charakterystyczne jest stopienie się kalwinizmu z filipizmem⁵, które ugruntowało specyficzną niemiecko-reformowaną tradycję wiary. Na piątym miejscu wymienia się rozstrzygnięcia z Synodu z Dordrechtu⁶, które odznaczały się zwycięstwem rozstrzygnięć ściśle kalwińskich nad arminianizmem⁷. Szósty czasokres to oddzielenie się purytanizmu od państwowego Kościoła anglikańskiego. Na końcu stoi tzw. kalwińska ortodoksja, która sprzeciwiała

² Leipzig 1840.

³ Cyt. z: *Die Bekenntnisschriften der reformierten Kirche. In authentischen Texten mit geschichtlicher Einleitung und Register herausgegeben von E. F. Karl Müller, Zürich 1987* (replika wydania z 1903 r.). Dalej skrót: BSRK. Cytaty z reformowanych wyznań wiary wykorzystane w przypisach dokumentujących za S. HELL, *Die konfessionsverschiedene Ehe*, Freiburg – Basel – Wien 1998.

⁴ München 1938.

⁵ Filipiści byli zwolennikami Filipa Melanchtona. Uważali się za obrońców protestanckiego humanizmu. Szerzej zob. J. GRYNIAKOW, *Filipiści*, EK 5, k. 218.

⁶ Trwał w latach 1618–1619.

⁷ Był to kierunek teologiczny w kalwinizmie zainicjowany przez J. Arminiusa (1560–1609), odrzucający kalwińską tezę o predestynacji. Wybranie człowieka przez Boga uzależniali od uczynków i wiary, którą daje Duch Święty. Szerzej zob. CZ. BARTNIK, *Arminianizm*, EK 1, k. 936n.

się wszelkim nowościom wychodzącym głównie ze Szkoły z Saumur i broniąca wspomnianej już *Helweckiej Formuły Zgody*⁸.

Już sam powyższy krótki historyczny przegląd pokazuje, że w sumie nie zaistniał żaden oficjalny, mający w Kościołach reformowanych zobowiązujący i uniwersalny zasięg, reformowany symbol wiary. Wszystkie symbole miały poniekąd charakter prywatny, lokalny czy narodowy, były wyrazem wiary danego Kościoła⁹. Te wprowadzające informacje pokazują też, iż trudno o wyczerpującą prezentację rozwoju problematyki małżeństwa w reformowanych pismach wyznaniowych. Z konieczności trzeba się ograniczyć do przedstawienia podstawowych opcji mówienia o małżeństwie w różnych reformowanych pismach wyznaniowych. Może zdumiewać z jednej strony fakt, jak mało miejsca poświęcają pisma Kościołów reformowanych problematyce małżeństwa, z drugiej — jak mało widoczne i mało wyraźne są treściowe różnice pomiędzy różnymi reformowanymi pismami wyznaniowymi. Główne wątki dotyczące teologii małżeństwa i jego społecznej roli w reformowanych księgach symbolicznych zawarte są w: *Zwingli's Thesen* (1523), *Confessio tetrapolitana* (1530), *Berner Synodus* (1532), *Lausanner Thesen* (1536), *Confessio helvetica prior* (1536), *Confessio helvetica posterior* (1562), *Anglikanische Artikel* (1552), *Erlauthaler Bekenntnis* (1562), *Ungarisches Bekenntnis* (1562), *Böhmisches Bekenntnis* (1609), *Westminster-Confession* (1647). Wszystkie te symbole zebrane są we wspomnianym wyżej zbiorze: *Die Bekenntnisschriften der reformierten Kirche. In authentischen Texten mit geschichtlicher Einleitung und Register herausgegeben von E.F. Karl Müller*.

2. Aspekty reformowanego rozumienia małżeństwa

2.1. Boskie pochodzenie związku małżeńskiego

Reformowane pisma wyznaniowe jednoznacznie wychodzą z założenia, że małżeństwo zostało przez Boga ustanowione¹⁰. Jako część Bożego porządku stwo-

⁸ Szerzej zob. ROHLS, dz. cyt., s. 15–33.

⁹ Tamże, s. 5.

¹⁰ BSRK 110,35n (*Lausanner Thesen*): *Insuper coniugium omnibus hominibus, modo ad hoc idoneis a Deo institutum, nullius ordinis sanctimoniae repugnare affirmat*. BSRK 219,30-32 (*Confessio helvetica posterior*): *Coniugium enim (incontinentiae medicina et continentia ipsa est) institutum est ab ipso domino Deo, qui ei liberalissime benedixit (...)*. BSRK 310,28-30 (*Erlauthaler Bekenntnis*): *Coniugium est duplex: carnale, quod a Deo in Paradiso institutum est, ex unius maris et foeminae copula, adiutorij, prolificationis et remedij causa contra libidinis incendia (...)*. *Autoritas et iudicium divinum attestatur non esse bonum hominem solum esse (...)*. BSRK 496,36-44 (*Böhmisches Bekenntnis*): *De matrimonio deinceps docent, illud esse duorum hominum in sexu diverso, maris scilicet et foeminae, juxta Dei ordinationem, legitimam et honestam copulam: nee non religiosam, juxta Domini mentem, in unum corpus coniunctionem. A quo et quem in finem institutum? Quod quidem vitae genus, ab ipso Deo*

rzenia małżeństwo stanowi święty i chwalebny stan, który żadnemu człowiekowi nie może być zakazany. Odnosi się to też do biskupów, kapłanów i diakonów¹¹. W różnych kontekstach, eksponując reformacyjny chrystocentryzm, zaznacza się, że ani małżeństwo, ani celibat nie są i nie mogą być przyczyną sprawczą zbawienia. Zbawcą zawsze jest jedynie i wyłącznie sam Jezus Chrystus¹². Wykluczwszy perspektywę zbawczą, reformowane symbole ujmują jednak małżeństwo jako przez Boga ustanowiony i chciany stan.

Kiedy stawia się pytanie o cele zawarcia małżeństwa, to pisma wyznaniowe Kościołów reformowanych dają odpowiedź w zupełnie augustyńskim stylu. Cele małżeństwa zostają opisane w kategoriach zrodzenia potomstwa, wzajemnej pomocy i jako środek przeciwko pożądliwości¹³. Należałoby przy tym zauważyć, że cele małżeństwa w różnych wyznaniowych pismach mają swoje mało znaczące różnice. Jedni określają małżeństwo w pierwszym rzędzie jako ozdowieńczy środek przeciwko pożądliwości, inni widzą w nim środek zachowania gatunku ludzkiego i dopiero z perspektywy nauki o skutkach grzechu pierworodnego dostrzegają w nim środek przeciwko nieczystości¹⁴.

2.2. Potrzeba publicznego charakteru zawarcia małżeństwa

Podobnie jak to czyniły dekryty Soboru Trydenckiego, reformowane pisma wyznaniowe zdecydowanie występują przeciwko małżeństwom zawierany

institutum est in Paradiso, propter hos fines. Primo, ut per id genus humanum propagari et conservari possit. Deinde, ut post lapsum generis humani, remedio sit contra scortationem, adulterium, et omnis generis foeditates (...).

¹¹ Por. BSRK 31,6n (*Berner Synodus*). Równie wyraźne są też stwierdzenia anglikańskie, np. BSRK 517,11-16 (*Anglikanische Artikel*, 1552): *Episcopis, Presbyteris et Diaconis non est mandatum ut coelibatum voveant: neque jure divino coguntur matrimonio abstinere*. BSRK 517,13-20 (*Anglikanische Artikel*, 1563): *Episcopis, Presbyteris et Diaconis nullo mandato divino praeceptum est, ut aut coelibatum voveant, aut a matrimonio abstineant. Licet igitur etiam illis, ut caeteris omnibus Christianis, ubi hoc ad pietatem magis facere iudicaverint, pro suo arbitratu matrimonium contrahere*.

¹² BSRK 444,41–445,1 (*Ungarisches Bekenntnis*): *Primum testamur, nullam salutis nostrae partem in eiusmodi rebus collocari, quales sunt: Matrimonium, Coelibatus (...). Nam in uno Iesu Christo spem omnem nostram ponimus*. Por. BSRK 445,13-15: *Praeterea nec virginitatem, nec matrimonium habemus in earum rerum numero, quae simpliciter et per se nos reddant meliores et Deo gratiores*. BSRK 495,20-22 (*Böhmisches Bekenntnis*): (...) *haec enim non per continentiam, aut aliud opus bonum, sed potius per solius Christi unicam satisfactionem, nobis contingit (...)*.

¹³ BSRK 310,28-30.39n (*Erlauthaler Bekenntnis*): *Coniugium est duplex: carnale, quod a Deo in Paradiso institutum est, ex unius maris et foeminae copula, adiutorij, proliferationis et remedij causa contra libidinis incendia. (...) Adiutorium simile aut par, proliificatio, remedium contra vagas libidines*. BSRK 595,38-596,2 (*Westminster-Confession*): *Marriage was ordained for the mutual Help of Husband and Wife; for the Increase of Mankind with a legitimate Issue, and of the Church with an holy Seed; and for preventing of Uncleaness*.

¹⁴ BSRK 496,42-44 (*Böhmisches Bekenntnis*): *Deinde, ut post lapsum generis humani, remedio sit contra scortationem, adulterium, et oranis generis foeditates (...)*.

jemnie. Zawarcie małżeństwa ma mieć publiczny charakter przed uprawnionym kościelnym „ministrem”. Zadaniem kościelnego „ministra” pozostaje też chronienie małżeństwa i ograniczanie wszelkich form życia w nieczystości i bezwstydnosci¹⁵

Zawarcie małżeństwa potrzebuje zgody rodziców lub też tych, którzy rodziców reprezentują. Małżeństwa zawarte bez takiej zgody były potępiane, niemniej kiedy jednak dochodziło do zawarcia małżeństwa wbrew temu porządkowi, to były uznawane za ważne. Ponieważ zawarcie małżeństwa jest naturalnym prawem człowieka, stąd zaistniały konsensus nawet w potajemnie zawartym małżeństwie może być rozerwany. Publicznie zawarte małżeństwo zostaje potwierdzone i umocnione w czasie nabożeństwa poprzez modlitwę i błogosławieństwo¹⁶.

2.3. Małżeństwo — znak wiary

Pisma wyznaniowe Kościołów reformowanych ujmują małżeństwo w kategoriach znaku wiary, ale znaku niesakramentalnego. Nawet w *Artykułach anglikańskich* z 1563 r., na powstanie których wpływ mieli teolodzy reformowani, znajduje się wyraźna wzmianka, dlaczego małżeństwo nie może być określone w kategoriach sakramentu: sakramenty są z ustanowienia Chrystusa, nie są one tylko znakami wyznania wiary (*notae professionis*), ale o wiele bardziej pewnymi świadectwami (*certa testimonia*) i skutecznymi znakami łaski (*efficacia signa gratiae*), poprzez które sam Bóg w niewidzialny sposób działa na nas i w nas¹⁷. To określenie pozwala ewangelickim teologom za sakrament uznawać tylko chrzest i Wieczerzę Pańską. Pozostałych pięć rytów, które w powszechnej wierze ludu przed reformacją uchodziły za sakramenty, w tym także małżeństwo, nie mieściły się w ramach definicji sakramentu wypracowanej przez teologów reformowanych i reformowane symbole.

¹⁵ BSRK 367,27-35 (*Erlauthaler Bekenntnis*): *Licet prima institutio et piorum exempla nee ullum testimonium scripturae cogant ut soli ministri iuramento fidei coniuges copulent. Tamen necessitas postremi temporis cogit ut ministri copulent propter eruditionem et ut gradus consanguinitatis et affinitatis cognoscatur. Nee tamen fiunt contra legem naturae, Dei institutionem, et iura gentium, imo Deus ipse et Apostolus causas coniugij traetant, ostendunt gradus affinitatis et consanguinitatis, pronunciant honorabiles nuptias. Igitur bona conscientia ministri erudire coniuges et copulare fide intercedente possunt, propter ignorantiam et levitatem aut perfidiam coniugum.* Zwingli przestrzegał przed nieczystością u duchownych. Por. BSRK 5,22-24 (*Zwingli's Thesen*): *Größer verergerneiß weysß ich nit, dann das man den pfaffen Eweyber haben nit nachlasßt, aber Huren umb getts willen vergünndt. Pfuch der schand.*

¹⁶ BSRK 219,42n (*Confessio helvetica posterior*): (...) *et confirmentur publice in templo cum precatione et benedictione.* Por. BSRK 109,33n (*Confessio helvetica prior*).

¹⁷ Godnym uwagi i przypomnienia jest fakt, że Zwingli przyjmuje sakramenty (chrzest i Wieczerza Pańska) tylko jako *notae professionis*. Anglikańskie artykuły rozróżniają natomiast między *notae professionis* a *efficacia signa gratiae*.

2.4. Małżeństwo — stan uświęcony i błogosławiony

Jeśli reformatorzy, a następnie ewangelickie wyznania wiary nie zaliczały małżeństwa do sprawczych znaków łaski (*efficatia signa gratiae*), to jednak nie odmawiały mu związków z kategoriami uświęcenia (*sanctitatis*) i błogosławieństwa (*benedictio*). Zawarcie małżeństwa czy życie w małżeństwie nie działa usprawiedliwiająco, niemniej zostało ono przez Boga uświęcone. *Katechizm Heidelberski* w pytaniu 108, dotyczący siódmego przykazania¹⁸, uczy: „Bóg potępia każdą nieczystość, przeto i my powinniśmy odczuwać wobec niej wstręt i pozostając bądź to w świętym stanie małżeńskim, bądź też w stanie wolnym — żyć w czystości i powściągliwości”¹⁹. Bóg bowiem, po pierwsze, udzielił błogosławieństwa swemu stworzeniu i obdarzył obietnicą. Po drugie — Chrystus uświęcił małżeństwo swoją obecnością na weselu w Kanie Galilejskiej. Po trzecie — małżeństwo stanowi obraz (*imago*) zjednoczenia Chrystusa z Kościołem. Po czwarte — małżeństwo uznawane jest za święte (*sancte*) w określeniach *fides*, *pietas* i *dilectio*²⁰. Chrześcijanin winien więc zawierać związek małżeński w Panu²¹, troszczyć się o swoich²², a nie wiązać się małżeństwem z „niewierzącymi, papistami albo innymi obrazobórcami”²³

2.5. Prawo do rozwodu

Reformowane pisma wyznaniowe znają podstawy, które legitymizują rozewalność małżeństwa. Wyznanie z Erlauthaler z 1562 r., pod tytułem *De causis divortii* (O przyczynach rozwodu), wylicza uprawnione powody rozwodu²⁴, poczynawszy od cudzołóstwa (*adulterium*)²⁵ poprzez nieuprawniony stopień pokrewieństwa

¹⁸ W nauce Kościołów reformowanych przykazania Boże mają inną numerację. W tym wypadku katolicy mówią o przykazaniu szóstym.

¹⁹ B. STAHL (red.), *Katechizm Heidelberski*, Warszawa 1989, s. 69.

²⁰ Por. BSRK 219,42n (*Confessio helvetica posterior*).

²¹ BSRK 596,8-10 (*Westminster-Confession*): *Yet it is the Duty of Christians to marry [only] in the Lord (...)*. Odpowiedni tekst łaciński brzmi: *Veruntanem solum in Domino connubia inire debent Christiani (...)*.

²² BSRK 220,10-13: *Estque certissimum opera illa, quae in vero fide flunt a parentibus, per coniugij officia et oeconomiam, esse coram Deo, sancta et vere bona opera, et placere haec Deo, non minus quam preces, ieiunia, atque eleemosynas.*

²³ BSRK 596,12n (*Westminster-Confession*). Zob. HELL, dz. cyt., s. 68nn.

²⁴ 311,17-312,6.

²⁵ BSRK 311,17-20 (*Erlauthaler Bekenntnis*): *Prima causa divortij est adulterium alterutrius personae, si non vult persona innocens condonare culpam reae, nee recipit (...). Si autem vult recipere salva conscientia adultera recipi potest Christi exemplo (...). Es ist hier von Ehebruch die Rede, den der unschuldige Teil nicht vergeben kann. Ist er zur Vergebung bereit, folgt er darin dem Beispiel Christi.* Por. BSRK 596,40-597,4 (*Westminster-Confession*): *Adultery or Fornication committed after a Contract, being detected before Marriage, giveth just Occasion to the innocent Party to dissolve that Contract. In the Case of Adultery after Marriage, it is lawfull for the innocent Party to sue out a Divorce: and after the Divorce to marry another, as if the offending Party were dead.*

(*contra leges naturae*), impotencję, różnicę religii (*casus religionis*)²⁶, ucieczkę małżonka lub małżonki (*casus desertionis*) aż po podstępne uprowadzenie. Gdzie ma miejsce rozpad małżeństwa i nie jest możliwe żadne pojednanie, tam reformowane stanowisko jest takie, że niewinna strona przestaje być związana prawem małżeńskim, staje się wolna i może zawrzeć małżeństwo powtórnie²⁷. Za takim rozwiązaniem przemawia reformowane przekonanie, że, po pierwsze, człowiek ze swej natury ma prawo do zawarcia małżeństwa, a po drugie — już rozdzielone małżeństwo poprzez zdradę, impotencję czy złośliwe opuszczenie jednej strony małżeństwa nie może być sztucznie utrzymywane wbrew ludzkiej naturze. Podane powody rozpadu małżeństwa muszą jednak zostać oficjalnie potwierdzone przez publiczny urząd — magistrat. Ustalone reguły miały bronić związku małżeńskiego, by nie dochodziło do ich „dzikiego” rozwiązywania.

3. Wnioski

Sumując powyższe analizy i spostrzeżenia, można stwierdzić, że pisma wyznaniowe różnych Kościołów reformowanych rzucają pojedyncze promienie światła na problematykę małżeństwa. Prezentacje stanowisk dalekie są od obrazów bogatych czy pełnych. Wyraźnie zostaje jednak stwierdzone, że małżeństwo w tradycji reformowanej, podobnie jak w pismach wyznaniowych Kościołów luterańskich, traktowane jest jako dla wszystkich ludzi przez Boga chciany, ważny i błogosławiony stan, który wprowadzie człowieka przed Bogiem nie usprawiedliwia, ale jest związany z jego uświęceniem. Mowa o *sanctitatis* i *benedictio* oznacza, że, po pierwsze, małżeństwo jako porządek stworzenia zostało przez Boga ustanowione, po drugie — zostało obdarzone błogosławieństwem (*benedictio*), po trzecie — małżeństwo uznawane jest jako podniosły i „święty stan”, po czwarte — człowiek winien podporządkować się danemu porządkowi stworzenia i go zachowywać.

Księgi wyznaniowe Kościołów reformowanych zasadniczo przeciwnie są rozwodom małżeńskim. Rozwód sprzeciwia się bowiem głębokiej teologii tego związku. Niemniej podane są powody, które uprawniają do rozpadu małżeństwa i pozwalają na zawarcie powtórnego związku — przy czym niektóre księgi wyznaniowe

²⁶ BSRK 311,32-37 (*Erlauthaler Bekenntnis*): *Hoc est, cum ex duobus infidelibus coniugibus alter convertitur, alter manet in impietate. Si infidelis non manet cum fidei discedat. Aut si infidelis propter fidem persequitur fidelem, et turbat conscientiam fidelis, et semper inquieta manet. In talibus non est soror aut frater subiectus, in pace enim nos vocavit dominus. Discedat impius aut fidelis propter pacem conscientiae.*

²⁷ BSRK 311,40 (*Erlauthaler Bekenntnis*): *Innocens transeat ad secundas nuptias (...)*. Por. BSRK 596,44-597,4 (*Westminster-Confession*): *In the Case of Adultery after Marriage, it is lawfull for the innocent Party to sue out a Divorce: and after the Divorce to marry another, as if the offending Party were dead.*

wprowadzają pewne ograniczenia, pozwalając na zawarcie drugiego małżeństwa tylko niewinnemu partnerowi. Jeszcze raz podkreślić też warto, że według reformowanych ksiąg wyznaniowych i całej tradycji reformacyjnej tak do zawarcia małżeństwa, jak i udzielenia rozwodu, potrzebna jest zgoda władz publicznych. Symbole reformowane w duchu myśli reformatorów widzą więc w małżeństwie „sprawę świecką”

Die Ehe in der Lehre der reformierten Bekenntnisschriften

Zusammenfassung

Die reformierten Bekenntnisschriften gehen davon aus, dass die Ehe von Gott eingerichtet wurde. Die Ehe möge allen Menschen offenstehen, somit auch den Geistlichen. Die Ehzwecke werden umschrieben ganz im augustinischen Sinn mit wechselseitiger Hilfe, Nachkommenschaft und Heilmittel gegen die Begierlichkeit. Die Ehen sollen vor einer rechtmäßigen kirchlichen Gerichtsbarkeit öffentlich geschlossen werden. Zur Eheschließung bedürfe es der Zustimmung der Eltern oder derer, die Elternstelle vertreten. Klandestine Ehen werden prinzipiell nicht gutgeheißen. Öffentlich bestärkt und bestätigt werden die Ehen im Gottesdienst durch Gebet und Segnung.

Die Ehe wird in den reformierten Bekenntnisschriften nicht als ein Sakrament bezeichnet, weil sie nicht *efficatia signa gratiae* ist und zur Schöpfungsordnung gezählt werden muss. Sie hat keine rechtfertigende Wirkung, aber dennoch von Gott ist sie geheiligt. Die reformierten Bekenntnisschriften kennen durchaus Gründe, die eine Ehescheidung legitimieren: Ehebruch (*adulterium*), illegitime Verwandtschaftsgrade (*contra leges naturae*), Impotenz, Religionsangelegenheiten (*casus religionis*), böswilliges Verlassen (*casus desertionis*) oder gewaltsamer Entführung. Für Eheschließung und Ehescheidung ist nach der reformierter Tradition die Öffentlichkeit zuständig.